

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
_____ О. І. Гура

“ _____ ” _____ 2015 р.

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів
напряму підготовки 6.130102 – «Соціальна робота»**

Кафедра соціології

2015 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: КАФЕДРОЮ СОЦІОЛОГІЇ, ФАКУЛЬТЕТУ СОЦІОЛОГІЇ ТА
УПРАВЛІННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Дударева Інна Володимирівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри
соціології

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ КАФЕДРОЮ СОЦІОЛОГІЇ
“27” серпня 2015 року, протокол №1

В.о. завідувача кафедри (вчений ступінь, звання) _____

В.О. Скворець

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія та теорія соціології» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму 6.130102 – «соціальна робота».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія розвитку соціології та її теоретико-методологічної бази, теоретичних та праксеологічних методів вивчення соціальної реальності.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс “ Історія та теорія соціології ” тісно пов'язаний з такими базовими курсами як “Історія соціології”, “Загальна соціологічна теорія”, “Соціальна філософія”, “Соціальна психологія”, “Політологія”. Окрім цього даний курс має також міжпредметні зв'язки з такими дисциплінами як “Соціологія політики”, “Соціологія мас”, “Соціологія громадської думки”, “Соціологія масових комунікацій”, “Соціологія міжнародних відносин”, “Соціологія права” тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Історія та методологія соціології.
2. Спеціальні та галузеві соціології.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія та теорія соціології» є вивчення студентами понятійно-категоріального апарату соціології, історії розвитку протосоціологічних ідей, класичної та новітньої соціологічної теорії вітчизняних та західних вчених.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія та теорія соціології» є визначити об'єкт та предмет соціології як науки, ознайомити студентів із структурою сучасного соціологічного знання, ознайомити студентів із історією соціологічних вчень, ознайомити студентів із сучасними соціологічними концепціями, ознайомити студентів із понятійним та категоріальним апаратом соціології, сформулювати поняття про специфіку спеціальних та галузевих соціологій, ознайомити з методами та специфікою проведення соціологічних досліджень.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- передумови виникнення соціології як науки;
- визначення соціології як науки, специфіку її предмета та об'єкта;
- структуру сучасного соціологічного знання;
- історію соціологічних вчень;
- базові поняття категоріального апарату соціології;
- особливості структури сучасного суспільства;
- предмет, понятійний апарат та види спеціальних соціологічних теорій;
- предмет, понятійний апарат та види галузевих соціологічних теорій;
- види та специфіку проведення соціологічних досліджень.

вміти :

- коректно визначати соціологічні поняття;
- вільно користуватись понятійним апаратом соціології;
- аналізувати соціальні явища;
- здійснювати аналіз проблем, притаманних сучасному українському суспільству.

На вивчення дисципліни відводиться 120 годин, 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Історія та методологія соціології

Тема 1. Соціологія як наука. Суспільство як система соціальних зв'язків.

Поняття соціології. Об'єкт та предмет соціології. Структура соціологічного знання. Функції соціології та її роль у розвитку суспільства. Місце соціології в системі наук.

Тема 2. Протосоціологічна думка. Виникнення і розвиток соціології у XIX-XX ст.

Розвиток уявлень про суспільство та людину. Протосоціологічні ідеї Античності, Середньовіччя. Розвиток соціологічної думки у Новий час. О. Конт як засновник соціології.

Соціологія Г. Спенсера. Соціальний дарвінізм. Расово-антропологічна школа. Географічний напрям. Соціологічна концепція марксизму. Психологія натовпу. Класична соціологія Е. Дюркгейма, М. Вебера, Г. Зіммеля, Ф. Тьонніса. Соціологія 2-ої половини ХХ ст.: П. Сорокін, Т. Кун.

Тема 3. Соціологічна думка України.

Витоки соціального пізнання в Україні. Соціальна думка України кінця ХVІ-початку ХVІІ ст. Соціальна філософія Г. Сковороди. Женевський гурток українських соціологів (М. Драгоманов, С. Подолинський). П. Юркевич. Л. Стронін. М. Грушевський. М. Шаповал. «Теорія факторів» М. Ковалевського. Соціологічні праці М. Туган-Барановського, Б. Кістяківського. Розвиток української соціології у ХХ ст.: Всеукраїнська академія наук, М. Грушевський. Соціологія радянського періоду. Інститут соціології НАН України.

Тема 4. Сучасний етап розвитку соціологічної думки.

Структурний функціоналізм (Т. Парсонс, Р. Мертон). Конфліктологічна парадигма (Л. Козер, Р. Дарендорф). Символічний інтеракціонізм. Емпіричний напрям у соціології. Пост-структуралізм. Соціологія постмодерну.

Тема 5. Соціальна структура суспільства. Соціальна стратифікація.

Суспільство як соціальна система. Трирівнева структура суспільства. Соціальна структура суспільства. Соціальні групи та спільноти. Соціальна стратифікація суспільства. Страти, касти, соціальні класи.

Тема 6. Методи збору соціологічної інформації. Методика проведення соціологічного дослідження.

Поняття про методи соціологічного дослідження. Класифікація та характеристика основних методів соціологічного дослідження. Методика проведення соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження: поняття, структура. Етапи проведення конкретного соціологічного дослідження.

Змістовий модуль II. Спеціальні та галузеві соціології

Тема 7. Соціологія особистості. Соціалізація особистості.

Об'єкт і предмет соціології особистості. Ключові поняття і категорії соціології особистості. Людина, індивід, особистість, індивідуальність. Філософсько-соціологічні уявлення про особистість. Основні проблеми соціології особистості. Теорія соціальних ролей. Соціальний статус. Соціалізація особистості: поняття, етапи.

Тема 8. Девіантна поведінка особистості.

Поняття та класифікація девіантної поведінки особистості. Причини виникнення та розвитку девіантної поведінки. Теорії девіантної поведінки особистості.

Тема 9. Соціологія сім'ї та шлюбу. Соціологія молоді.

Сім'я як соціальний інститут та мала соціальна група. Функції сім'ї. Парадигми вивчення сім'ї. Тенденції розвитку та трансформація сучасної сім'ї. Молодь як соціальна спільнота. Основні проблеми молоді.

Тема 10. Соціологія культури.

Методологічні підходи до аналізу культури. Об'єкт та предмет соціології культури. Функції культури у суспільстві. Структура культури, складові. Система цінностей і норм у культурі. Закон соціокультурної динаміки П. Сорокіна.

Тема 11. Соціологія праці.

Поняття економічної сфери суспільства. Соціологія праці: характеристика, об'єкт та предметне поле. Соціологія праці в колишньому СРСР. Суб'єкти праці. Поняття трудових конфліктів та методи їх вирішення.

Тема 12. Соціальні інститути. Соціологія організацій.

Поняття соціального інституту, класифікація соціальних інститутів суспільства. Інституціоналізація як процес. Соціальні організації: поняття, види. М. Вебер про формальні організації.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Гіденс Е. Соціологія / Ентоні Гіденс ; пер. з англ. Віктор Шовкун, Анатолій Олійник, наук. ред. пер. Ольга Іващенко. – К. : Основи, 1999.– 728 с.
2. Голенкова З. Т., Акулич М. М., Кузнецов В. Н. Общая социология : учеб. пособие для вузов / под ред. З.Т. Голенковой. – М. : Гардарики, 2005. – 480 с.
3. История теоретической социологии. Социология второй половины XX – начала XXI века/Российская академия наук. Ин-т социологии ; [авт. кол. : Давыдов Ю. Н. – рук. и др.]. – М. : Гаудеамус : Академический Проспект, 2010. – 528 с.
4. Панина Н. Технологія соціологічного дослідження (курс лекцій) / Н. Панина. – К. : Ін-т соціології НАН України, 2001. – 277 с.
5. Современная западная социология: Словарь : [сост. Давыдов Ю.Н. и др.]. –М. : Политиздат, 1990. – 432 с.
6. Социология / Г. В. Осипов, Ю. П. Коваленко, Н. И. Щипанов, Р. Г. Яновский. – М. : Мысль, 1990. – 446, [1] с.: ил.
7. Социология культуры. Методология и практика культурно-просветительной деятельности : сб. науч. тр. / Ленингр. гос. Ин-т культуры им. Н. К. Крупской ; [науч. ред. С. Н. Иконникова]. – Л. : ЛГИК, 1982. – 171 с.
8. Социология молодежи: энциклопедический словарь / [сост.: Ю. А. Зубок]; Рос. акад. наук [и др.]. – М. : Academia, 2008. – 608 с.
9. Социология: наука об обществе : учеб. пособие для студентов вузов / под общ. ред. В. П. Андрущенко, Н. И. Горлача. – Х. : Рубикон, 1996. – 688 с.
10. Соціологія : навчальний посібник / С.О. Макеєв, В.П. Чорноволенко, В.Л. Оссовський та ін. ; за ред. С.О. Макеєва. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2003. – 456 с.
11. Соціологія : підручник / за ред. В. Г. Городяненка. – 3-тє вид., перероб., доп. – К. : Академія, 2008. – 544 с. – (іл.).

Додаткова

1. Головатий М.Ф. Соціологія молоді : курс лекцій. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : МАУП, 2006. – 304 с.
2. Дворецька Г. В. Соціологія : навч. посібник. – К. : КНЕУ , 1999. – 338 с.
3. Кравченко А.И. Социология. Общий курс : учеб. пос. для вузов. – М. : ПЕРСЭ, Логос, 2002. – 638 с.
4. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія : загальний курс: підручник для вузів. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2008. – 408 с.
5. Радугин А.А. , Радугин К.А. Социология : курс лекций. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Центр, 2000. – 223 с.
6. Сірий Є.В. Соціологія : загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії : навч. посібник. – К. : Атіка, 2004. – 480 с. – (іл.).
7. Соціологія : короткий навч. словник: терміни і поняття / за наук. ред. В. М. Пічі. – 2-е вид., випр., перероб. і доп. – К. ; Львів : Каравелла : Новий світ 2000 : Магнолія 2006, 2008. – 340 с.
8. Соціологія : навчальний посібник / С.О. Макеєв, В.П. Чорноволенко, В.Л. Оссовський та ін. ; за ред. С.О. Макеєва. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2003. – 456 с.
12. Соціологія : підручник / за ред. В. Г. Городяненка. – 3-тє вид., перероб., доп. – К. : Академія, 2008. – 544 с.–(іл.).
9. Соціологія : підручник / за ред. В.М. Пічі. – 3-тє вид., стереотип. – Львів : Новий Світ 2000, 2006. – 280 с. – (іл.).
10. Соціологія : підручник для вузів / [авт. кол. : Волович В. І. та ін.]. – 6-тє вид., перероб. та доп. – К. : Центр учб. літ., 2009. – 808 с.
11. Соціологія : підруч. для вузів / за ред. В. П. Андрущенко, М. І. Горлача. – 3-е вид., перероб. і доп. – К. – Х., 1998. – 624 с.
12. Соціологія : терміни, поняття, персоналії : навч. словник-довідник для вузів / за заг. ред. В.М. Пічі. – К. ; Львів : Каравелла ; Новий Світ–2000, 2002. – 480 с.

13. Тощенко Ж.Т. Социология труда : учебник для вузов. – М. : ЮНИТИ, 2008. – 424 с.
14. Фролов С.С. Социология : учебник для вузов. – М. : Гардарики, 2004. – 344 с.
15. Шаленко В.Н. Социология : учеб. для вузов. – М. : Проект, 2003. – 224 с.
16. Штомпка П. Социология: анализ современного общества : [учебник для вузов] / пер. с польск. С.М. Червонной. – М. : Логос, 2005. – 656 с.
17. Юрій М.Ф. Соціологія культури : навчальний посібник. – К. : Кондор, 2006. – 302 с.
18. Якуба О. О. Соціологія : навч. посібник для студентів / Міжнар. фонд «Відродження», програма «Трансформація гуманітарної освіти в Україні». –Х. : Константа, 1996. – 192 с.

4. Інформаційні ресурси

1. <http://www.sau.kiev.ua/> – сайт Соціологічної асоціації України.
2. <http://www.sau.kiev.ua/magazine.html> – електронна версія журналу «Український соціологічний журнал».
3. <http://i-soc.com.ua/ukr/zmist.php> – електронна версія журналу «Соціологія: теорія, методи, маркетинг».
4. <http://socis.isras.ru/> – журнал «Социс».
5. <http://www.ukr-socium.org.ua/> – електронна версія журналу «Український соціум».

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

6. Засоби діагностики успішності навчання : виконання індивідуальної та самостійної роботи, написання модульних контрольних та поточних самостійних робіт, питання до екзамену.